

ORIENTERINGSSAK

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
11.02.2016

Sak:

Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet som nasjonalt ledende på gjennomstrømning

Bakgrunn

UiT Norges arktiske universitet (UiT) har i sin strategi *Drivkraft i Nord* satt seg som mål å bli nasjonalt ledende på gjennomstrømning. Det er flere grunner til at nettopp gjennomstrømning bør være et sentralt satsingsområde både ved UiT og i sektoren generelt. Norge er blant OECD-landene med lavest gjennomføring i høyere utdanning, og både Kunnskapsdepartementet (KD) og Produktivitetskommisjonen har løftet dette frem som en av de mest sentrale utfordringene for sektoren og Norge. Svak gjennomføring og frafall har konsekvenser i form av økonomisk og tidsmessig tap for den enkelte student, utdanningsinstitusjon og samfunnet.

For UiT og for Nord-Norge er gjennomstrømning spesielt viktig. Muligheten for økt verdiskapning i Nord-Norge avhenger delvis av vår evne til å tilføre landsdelen høyt kompetent arbeidskraft. Og siden andelen sysselsatte med høyere utdanning er lavere i vår landsdel sammenlignet med resten av landet¹, er det avgjørende at UiT tar grep for å sikre at de studentene vi tar opp, gjennomfører sine studier uten vesentlige forsinkelser, eller faller i fra. Videre har KD vedtatt endringer i resultatkomponenten i finansieringssystemet, og andel uteksaminerte kandidater er tatt inn som en av utdanningsinsentivene. Dermed vil svak gjennomstrømning og frafall, fra og med 2017 ha en direkte økonomisk konsekvens for UiT. Og sist men ikke minst er det viktig for den enkelte student å fullføre sine studier innenfor rimelig tid.

I *Forskning- og utdanningsmeldingen* for 2014 vises det til at det gjøres et omfattende, variert og kontinuerlig arbeid for å forhindre frafall og redusere gjennomstrømningstiden på mange av studieprogrammene ved UiT. Likevel fremkommer det i meldingen at det foretas få vurderinger av hvorvidt tiltakene har effekt, og det er i varierende grad etablert mål for arbeidet. Det anbefales videre i meldingen at arbeidet på området intensiveres gjennom en mer helhetlig og systematisk tilnærming. Styret vedtok derfor at det skal utarbeides en handlingsplan som sikrer et helhetlig og systematisk arbeid med å forbedre gjennomføringen på alle studienivå fram mot 2020 og vurdere å gi økonomiske insentiver for å fremme arbeidet. Universitetsdirektøren orienterer herved styret om status for arbeidet og de videre planene.

¹ Kilde: Nærings- og handelsdepartementet; Kommunal og moderniseringsdepartementet; Klima – og miljødepartementet. *Kunnskapsinnhenting – verdiskaping i nord*

Definisjoner

Begrepet gjennomstrømning kan være uklart og det er flere måter å måle gjennomstrømning. I KDs *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2015* måles vi på hvor stor andel av studentene som gjennomfører et gradsstudium innenfor normert tid. For ph.d.-studiet bruker KD andel av et gitt årskull som disputerer innen seks år fra finansieringen starter som styringsparameter. Gjennomstrømning henger nært sammen med frafall. Frafall kan enten være studenter som faller helt ut av høyere utdanning eller som bytter over til en annen institusjon. På institusjonsnivå skiller vi ikke mellom de to ulike formene for frafall da begge typene innebærer et tap av studenter for UiT. Ulike typer frafall skyldes ofte ulike årsaker. For å avdekke forhold som universitetet har mulighet til å påvirke, er det nødvendig å undersøke årsaker til frafall fra det enkelte studieprogram.

Status ved UiT og nasjonale sammenlikninger

Per dags dato har vi ikke kvalitetssikrede tall for gjennomstrømning og frafall på studieprogramnivå ved UiT. Tabellene nedenfor viser tall for henholdsvis 3-årige bachelorutdanninger, og 2-årige masterutdanninger på institusjonsnivå for UiT, tidligere Høgskolen i Harstad (HiH) og tidligere Høgskolen i Narvik (HiH)². For ph.d.-studier er tallene brutt ned på fakultetsnivå.

Gjennomføring på normert tid og frafall for opptakskullet høsten 2011 på 3-årige bachelorutdanninger organisert som fulltidsstudium:

Institusjon	Høst 2011			Vår 2014			
	Opptakskull	Fullført grad	% fullført grad	Fortsatt student	% Fortsatt student	Frafall	% Frafall
UiT	1770	675	38,1	541	30,6	554	31,3
HiH	208	91	43,8	48	23,1	69	33,2
HiN	295	109	36,9	73	24,7	113	38,3
Universitetene	15152	5419	35,8	4848	32	4885	32,2
UH-Sektoren	45375	17073	37,6	11872	26,2	16430	36,2

Kilde: Tilstandsrapport for høyere utdanning tabell V.2.15A

Som vi ser fullfører 37,6 % av bachelorgradsstudentene i Norge innenfor normert tid. For UiT og HiH er andelen studenter som fullføre bachelorgraden innenfor normert tid noe høyere enn gjennomsnittet, mens det for HiN er marginalt lavere. Det gjennomsnittlige frafallet i sektoren på bachelorgradsnivå er på 36,2 %³. Frafallet ved både UiT og HiH er lavere enn gjennomsnittet, mens det for HiN er noe høyere.

² Tallene for bachelorgradsnivået er fra opptakskull høst 2011 målt vårsemester 2014, for mastergradsnivået er det opptakskull 2012 målt vårsemester 2014. Tallene for UH-sektoren er aggregerte tall på institusjonsnivå.

³ Dette er det gjennomsnittlige frafallet for aggregerte tall på institusjonsnivå

Gjennomføring på normert tid og frafall for opptakskullet høsten 2012 på 2-årige masterutdanninger organisert som fulltidsstudium:

Institusjon	Høst 2012			Vår 2014			
	Opptakskull	Fullført grad	% fullført grad	Fortsatt student	% Fortsatt student	Frafall	% Frafall
UiT	580	215	37,1	258	44,5	107	18,4
HiN	50	1	2	37	74	12	24
Universitetene	6640	2773	41,8	2720	41,0	1147	17,3
UH-Sektoren	10781	4018	37,3	4033	37,4	2730	25,3

Kilde: Tilstandsrapport for høyere utdanning tabell V.2.20

37,3 % av mastergradsstudentene i Norge fullfører graden innenfor normert tid, og det gjennomsnittlige frafallet er på 25,3 %. Gjennomføringen blant UiTs mastergradsstudenter er på samme nivå som gjennomsnittet i sektoren, men frafallet er vesentlig mindre. Den svært lave andelen som fullfører master på normert tid ved tidligere HiN skyldes i stor grad den 3 mnd. lange sensurfristen på masteroppgaven. HiN rekker dermed ikke å registrere kandidatene som fullført før rapporteringsfristen.

Andelen disputerte seks år etter oppstart (%)

Enhet ⁴				
	2005-kullet	2006-kullet	2007-kullet	2008-kullet
Medfak	78,2	82,4	55,6	59,6
Matnat	77,4	83,3	58,1	58,8
NFH	66,7	62,1	66,7	76,9
SV-fak	48,1	47,8	35,1	23,1
Humfak	62,5	62,5	50	20
Jurfak	50	50	16,7	100
Snitt UiT	68,9	68,5	51,8	50,4
Snitt for universitetene	66,7	66	64,2	65,2

For ph.d.-studiet viser tallene at andelen som fullførte studiet seks år etter oppstart falt markant fra 68,5 % for de som startet i 2006 til 51,8 % for 2007-kullet. Det er stor variasjon mellom fakultetene. Alle fakultetene, bortsett fra Norges fiskerihøgskole (NFH), har en betydelig nedgang fra 2006 til 2007-kullet. NFH har en fin økning for 2007 og 2008-kullet. Det mest alvorlige er den lave andelen disputerte ved det tidligere Humanistiske fakultet (Humfak) og ved det tidligere Samfunnsvitenskapelige fakultet (SV-fak), spesielt for 2008-kullet. Tallene for Det juridiske fakultet er svært små, og vil derfor naturlig variere mye fra år til år. Foreløpige tall antyder at det er en positiv tendens for 2009-kullet, hvor det ser ut til at 61 % har fullført seks år etter oppstart.

I kjølvannet av de dårlige tallene for gjennomføring på ph.d.-studiet har både sentralt nivå og fakultetene igangsatt egne granskinger for å finne årsakene og iverksette tiltak. Blant annet nedsatte *Forskningsstrategisk utvalg* (FU) høsten 2015 fokusgruppen *Gjennomføring ph.d.* som fikk i mandat å foreslå hvordan regelverk, rutiner og kultur innen ph.d.-forvaltning kan

⁴ Fakultetsorganiseringen før 1.8.2009

videreutvikles slik at gjennomføringstiden til UiTs ph.d.-studenter kan reduseres. Dette omfatter også å vurdere incentiver. Fokusgruppens arbeid sluttføres i februar.

Forutsetninger for å lykkes

For at UiT skal lykkes med sin satsing på å bli nasjonalt ledende på gjennomstrømning, mener universitetsdirektøren at er det noen kritiske elementer som bør være på plass.

1. Satsingen må være forankret i de ulike faglige ledelsesnivåene ved UiT, og de faglige lederne må være pådrivere i prosessen.
2. Prosessen må være basert på kvalitetssikrede data for gjennomstrømning og frafall på studieprogramnivå. Dataen bør overvåkes og analyseres over en tidsperiode på minimum fem år.
3. Ledelsen må ha en forståelse for at bedring av gjennomstrømning og frafall skjer langsomt, tiltak iverksatt i dag kan ofte ikke ha målbar effekt før om 18 måneder eller mer.

Organisering og handlingsplan

Som nevnt ovenfor, må arbeidet med gjennomstrømning og frafall systematiseres og intensiveres dersom UiT skal nå målet om å bli nasjonalt ledende. Universitetsdirektøren vurderer at arbeidet med gjennomføring og frafall først og fremst er et faglig ledelsesansvar. For å forankre prosessen i den faglige ledelseslinjen ved UiT, vil universitetsdirektøren derfor anbefale at Strategisk utdanningsutvalg (SU) og FU får ansvaret for utarbeidelse av endelig forslag til handlingsplan. Rektor og dekanene vil videre ha det øverste ansvaret for implementering og oppfølging av handlingsplanen. FU er allerede godt i gang med arbeidet gjennom den nedsatte fokusgruppen.

Universitetsdirektøren anbefaler at det videre arbeidet med handlingsplan for gjennomstrømning og frafall deles inn i fem faser med følgende ansvarsfordeling og frister*:

Fase	Beskrivelse av aktivitet	Ansvar	Frist
1. Data og statistikk	Levere kvalitetssikrede tall for gjennomføring og frafall på studieprogramnivå.	UTA og AFU	Primo mai 2016
2. Analyse og kartlegging	Årsaken til lav gjennomføringsgrad og frafall kan variere mellom de ulike studieprogrammene og mellom de ulike studienivåene. Før man fastsetter mål og iverksetter tiltak må de ulike fagmiljøene foreta en analyse av tallene, slik at man kan iverksette målrettede tiltak. UiT må også på institusjonsnivå analysere frafallstallene for å kvantifisere målet med å bli nasjonalt ledende	Fakultetene, UTA og AFU	Primo november 2016
3. Målfastsetting	Basert på tallene fra fase 1 og analysene og kartleggingen i fase 2, skal det fastsettes kvantitative mål for gjennomstrømning og frafall på alle studieprogram og for hele UiT.	Fakultetene og SU og FU	Primo november 2016
4. Tiltak	Fakultetene må, basert på tallene fra fase 1 og analysen og kartleggingen	Prodekaner utdanning og	Medio

	fra fase 2, identifisere og iverksette målrettede tiltak. Prodekaner for utdanning og prodekaner for forskning og utvikling vil være ansvarlig for å rapportere tilbake til SU og FU om hvilke tiltak som iverksettes.	prodekaner forskning og utvikling	januar 2017
5. Evaluering	Det er nødvendig med en kontinuerlig vurdering av hvordan vi organiserer arbeidet med gjennomstrømning og frafall. Vurdering av arbeidet vil også bli fulgt opp i den årlige Forsknings- og utdanningsmeldingen.		Løpende

* for arbeidet med bedre gjennomstrømning på ph.d.-studiet er fasene 1 og 2 allerede igangsatt og nærmere seg slutføring.

Umiddelbare tiltak rettet mot førsteårsstudenter

Universitetsdirektøren har ovenfor beskrevet en langsiktig plan for hvordan vi skal arbeide med gjennomstrømning og frafall ved UiT. Universitetsdirektøren vil likevel fremholde at det er nødvendig å iverksette tiltak allerede fra høsten av. Vi vet at størsteparten av frafallet skjer første studieår. Universitetsdirektøren ønsker derfor at det, fra og med høsten 2016, iverksettes tiltak rettet mot førsteårsstudenter. Et mulig tiltak, som studentene har etterspurt i lengre tid, er tilbud om oppfølgingssamtale. Fakultetene vil bli bedt om å rapportere på status for, og erfaringer med tiltak rettet mot førsteårsstudenter til Forsknings- og utdanningsmeldingen for 2017.

Lasse Lønnum
universitetsdirektør

Heidi Adolfsen
studiedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Øyvind H. Mikalsen, Avdeling for utdanning, Sølvi B. Andressen Avdeling for forskning og utviklingsarbeid